

*Wielkanoc to czas otuchy i nadziei,
odrądzania się wiary w siłę Chrystusa
i drugiego człowieka.*

*W tym szczególnym okresie życzę Państwu,
aby blask Świąt Wielkanocnych
rozproszył cienie codziennych trosk, umocnił
w zdrowiu, dał nadzieję oraz wzajemną życzliwość
i pozwolił z ufnością patrzeć w przyszłość.
Niech ten świąteczny czas stanie się źródłem wzmacniania
wiary i obdarzy wszystkich siłą w pokonywaniu trudności.*

*dr Iwona Wieczorek
Dyrektor Narodowego Instytutu
Samorządu Terytorialnego*

Pandemia Covid-19 doprowadziła do powszechnego zainteresowania szkoleniami zdalnymi oraz szerokiej implementacji w praktyce gospodarczej aplikacji informatycznych. Od początku epidemii koronawirusa technologie cyfrowe odegrały kluczową rolę w funkcjonowaniu wielu dziedzin. Dzięki temu można było stworzyć możliwości działania w obliczu ograniczeń wynikających między innymi z dystansu społecznego. Praca zdalna, podobnie jak nauczanie na odległość czy telemedycyna, szybko stała się nową rzeczywistością. Stało się to możliwe dzięki wykorzystaniu wcześniej istniejących usług informatycznych. Zaistniała sytuacja spowodowana Covid-19, zmusiła jednostki samorządu terytorialnego, wiele sektorów gospodarki oraz społeczność naukową do przeniesienia uwagi na nowe możliwości i formy funkcjonowania. W miarę jak pandemia ewoluuje można dostrzec zmiany w dyskursie akademickim.

Dyskusja ogniskuje się wokół zaradzenia bieżącej sytuacji oraz stworzenia szerszych możliwości wykorzystania nowych rozwiązań i praktyk, zarówno w sferze organizacyjnej jak i instytucjonalnej. Obecnie istnieje duży impuls do przyjęcia również w przyszłości formy szkoleń zdalnych, które zaspokajają potrzeby większych grup przedstawicieli jst. Ponadto warto zwrócić na nie uwagę szczególnie ze względu na kwestie ekonomiczne i organizacyjne. Wydaje się, że „nowa normalność”, często przywoływana w celu opisanie nadchodzących lat, najprawdopodobniej będzie opierać się na kontynuacji niektórych rozwiązań przyjętych w obliczu sytuacji epidemiologicznej. Od początku pandemii również NIST przyjął wyzwanie w obszarze organizacji szkoleń. W 2020 r. przeprowadziliśmy 207 szkoleń zdalnych, w których wzięło udział około 21 000 przedstawicieli jednostek

samorządu terytorialnego z 1999 urzędów. Zorganizowaliśmy również 2 konferencje on-line:

- „Szkoly i placówki oświatowe w obliczu wybranych sytuacji kryzysowych. Wyzwania i zadania”, 5 listopada 2020 r.
- „Rozwój gospodarki niskoemisyjnej w gminach jako instrument zarządzania jakością powietrza”, 17 listopada 2020 r.

Do 15 marca br. ze wsparcia NIST skorzystało łącznie 14 144 osób. Dotychczas największym zainteresowaniem cieszyła się poniższa tematyka:

- Warunki udziału w postępowaniu w świetle nowego Prawa zamówień publicznych
- Tryb podstawowy w świetle nowego Prawa zamówień publicznych
- Dostęp do informacji publicznej w jst - najnowsze trendy w orzecznictwie
- Zamówienia publiczne do 130 tys. zł w nowym Prawie zamówień publicznych
- Ochrona prywatności i danych osobowych przy udostępnianiu informacji publicznej
- Pracownicze Plany Kapitałowe w jednostkach samorządowych

W tegorocznych szkoleniach on-line wzięło udział blisko 11 000 osób. 8 kwietnia 2021 r. odbędzie się konferencja poświęcona implementacji nowoczesnych rozwiązań w miejskim transporcie publicznym. Serdecznie zapraszam do skorzystania z naszej oferty.

Dr Iwona Wieczorek
Dyrektor Narodowego Instytutu
Samorządu Terytorialnego

SAMORZĄD TERYTORIALNY JAKO PODMIOT WSPIERAJĄCY**I WYKONAWCZY W ZAKRESIE ZDROWIA PUBLICZNEGO W CZASIE PANDEMII**

dr hab. Katarzyna Dunaj, prof. UP, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Instytut Prawa i Ekonomii.

Wybuch pandemii COVID-19 w pierwszym kwartale 2020 r. zrodził pytanie o podstawę i zakres środków możliwych do podjęcia przez organy władzy publicznej w celu ograniczenia powstałego zagrożenia i zwalczania jego negatywnych skutków. Jednym z kluczowych zagadnień jest określenie roli władz samorządowych, które – zgodnie z zasadą subsydiarności – sprawują władzę publiczną o zasięgu lokalnym (lub regionalnym), a więc tę sferę imperium państwowego, z którą obywatel ma najczęściej do czynienia. Z tego też tytułu sposób wywiązywania się władz samorządowych z obowiązków związanych ze zwalczaniem pandemii ma zasadnicze znaczenie dla oceny skuteczności działań podejmowanych przez cały aparat państwowy. Jak podnosi autorka (...) Realizacja zadań w obszarze ochrony zdrowia z racji na ich wagę i stopień komplikacji została powierzona szeregu podmiotom publicznym znajdującym miejsce zarówno w systemie administracji rządowej, jak i samorząd. Z unormowań konstytucyjnych wynika, że na jednostkach samorządu terytorialnego spoczywają różnorodne zadania w obszarze ochrony

zdrowia. Istotnym przejawem jego realizacji są działania prewencyjne, szczególnie w obszarze przeciwdziałania występowaniu chorób epidemicznych. Jeżeli zaś dojdzie już do wystąpienia tego rodzaju zagrożenia, jednostki samorządu terytorialnego mają obowiązek przeciwdziałania jego rozszerzaniu się i zwalczania skutków związanych z epidemią – zgodnie z zakresem ich właściwości i kompetencji określonych przepisami odpowiednich ustaw. Jak wynika z regulacji konstytucyjnej, jednostki samorządu terytorialnego mają do wykonania poważną część zadań publicznych przypisanych władzom publicznym w obszarze ochrony zdrowia. Jednostki samorządu terytorialnego stanowią podmioty ponoszące odpowiedzialność za organizację służby zdrowia, a w szczególności wykonywanie działalności leczniczej. Jednakże konkretny zakres owych zadań, jak też ich charakter możliwy jest do zdekodowania dopiero na podstawie przepisów ustawowych. Kluczowe znaczenie dla określenia zadań organów administracji publicznej (w tym administracji samorządowej) mają przepisy ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym oraz ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. W świetle postanowień tychże ustaw możliwe jest wyróżnienie trzech zasadniczych obszarów zadań jednostek samorządu terytorialnego: ochrona zdrowia sensu stricto, promocja zdrowia oraz prowadzenie jednostek działalności leczniczej. Inną kwestią jest natomiast rozdział wskazanych zadań między poszczególne szczeble samorządu terytorialnego oraz przydzielenie odpowiadających im kompetencji organów poszczególnych jednostek (...). W dalszej części ekspertyzy prof. Katarzyna Dunaj zauważa, iż (...) Powaga zagrożenia

pandemii COVID-19 spowodowała, że niezależnie od rozwiązań przewidzianych w ustawie o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, została uchwalona ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych¹, popularnie określana jako specustawa. Zostały w niej określone: zasady i tryb zapobiegania oraz zwalczania zakażenia wirusem SARS-CoV-2 i rozprzestrzeniania się choroby zakaźnej u ludzi, wywołanej tym wirusem (COVID-19), zadania organów administracji publicznej w zakresie zapobiegania oraz zwalczania zakażenia lub choroby COVID-19, uprawnienia i obowiązki świadczeniodawców oraz świadczeniobiorców i innych osób przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie zapobiegania oraz zwalczania zakażenia lub choroby COVID-19 oraz zasady pokrywania kosztów realizacji tychże zadań, w tym tryb finansowania świadczeń opieki zdrowotnej dla osób z podejrzeniem zakażenia lub choroby COVID-19 w celu zapewnienia tym osobom właściwego dostępu do diagnostyki i leczenia.

1. Tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 1842 z późn. zm. W niniejszej ekspertyzie uwzględniono stan prawny określony kolejnymi zmianami tejże ustawy przeprowadzonymi w 2020 r., w tym przepisami ustawy z dnia 28 października 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z przeciwdziałaniem sytuacjom kryzysowym związanym z wystąpieniem COVID-19 (Dz.U. z 2020 r., poz. 2112) oraz ustawy z dnia 9 grudnia 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020 r., poz. 2255).

Dla określenia zadań jednostek samorządu terytorialnego w obszarze przeciwdziałania rozszerzaniu się pandemii COVID-19 zasadnicze znaczenie ma art. 10d specustawy, który to przepis umożliwia nakładanie na jednostki samorządu terytorialnego obowiązku wykonania określonych działań w związku z przeciwdziałaniem COVID-19. W okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, ogłoszonego z powodu COVID-19, oraz w okresie trzech miesięcy po ich odwołaniu, Prezes Rady Ministrów może, na wniosek ministra właściwego do spraw zdrowia, nałożyć na jednostkę samorządu terytorialnego obowiązek wykonania określonego zadania w związku z przeciwdziałaniem COVID-19². Nałożone w tym trybie zadanie jest realizowane przez jednostkę samorządu terytorialnego jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej i może dotyczyć w szczególności zmian w strukturze organizacyjnej podmiotu leczniczego lub przekazania produktów leczniczych, wyrobów medycznych, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz aparatury i sprzętu medycznego, w celu zapewnienia kontynuacji udzielenia świadczeń zdrowotnych w innym podmiocie leczniczym. Zmiany w strukturze organizacyjnej podmiotu leczniczego nie wymagają podjęcia aktów, w tym uchwał, właściwych organów administracji publicznej.

W przypadku nałożenia obowiązku realizacji zadania związanego z przeciwdziałaniem COVID-19 zapewnia się środki na pokrycie wydatków związanych z wykonaniem tego zadania (...). Autorka odnosi się także do zagadnień związanych z gospodarką finansową w samorządzie wskazując, iż „Specyfika realizacji zadań związanych z zapobieganiem rozprzestrzeniania się pandemii COVID-19 skłoniła ustawodawcę do wprowadzenia przepisów określających gospodarowanie finansami jednostek samorządu terytorialnego³.

Na podstawie marcowej noweli specustawy⁴ został wprowadzony art. 15zn, na mocy którego zostały wprowadzone zmiany w zakresie finansów jednostek samorządu terytorialnego. W celu zapewnienia prawidłowej realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem COVID-19 wójt lub burmistrz (prezydent miasta), zarząd powiatu lub zarząd województwa uzyskał stosowne kompetencje umożliwiające dokonanie zmian w planie dochodów i wydatków budżetu jednostki samorządu terytorialnego (łącznie z przenoszeniem wydatków między działami klasyfikacji budżetowej)⁵. Organy wykonawcze jednostek samorządu terytorialnego uzyskały upoważnienie do przekazania niektórych uprawnień do dokonywania przeniesień planowanych wydatków innym jednostkom organizacyjnym jednostki samorządu terytorialnego, oraz do zaciągania zobowiązań z tytułu umów, których realizacja w roku budżetowym i w latach następnych jest niezbędna do zapewnienia ciągłości działania jednostki i z których wynikające płatności wykraczają poza rok budżetowy, jak również dokonywania zmian w planie dochodów i wydatków związanych ze zmianą kwot lub uzyskaniem płatności przekazywanych z budżetu środków europejskich⁶.

Pełna treść ekspertyzy dostępna jest naszej stronie Narodowego Instytutu Samorządu Terytorialnego w zakładce :

<https://www.nist.gov.pl/ekspertyzy-i-opracowania>

2. Na podobnej zasadzie minister właściwy do spraw zdrowia może nałożyć tego rodzaju obowiązek na podmiot leczniczy będący spółką kapitałową (w której jedynym albo większościowym udziałowcem albo akcjonariuszem jest Skarb Państwa, jednostka samorządu terytorialnego, lub uczelnia medyczna), samodzielnym publicznym zakładem opieki zdrowotnej, jednostką budżetową lub instytutem badawczym – w przypadku gdy obowiązek ten ma charakter ponadwojewódzki lub skutki jego wykonania wykraczają poza teren województwa, na terenie którego podmiot leczniczy ma siedzibę lub miejsce udzielenia świadczeń zdrowotnych.
3. Zob. J. Glumińska-Pawlic, B. Przywora, Wykonywanie kompetencji organu stanowiącego i kontrolnego jednostki samorządu terytorialnego w stanie epidemii, „Samorząd Terytorialny” 2020, nr 7-8, s. 133-135.
4. Ustawa z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020 r., poz. 568).
5. Uprawnienie to nie jest jednak nieograniczone, gdyż z mocy art. 5a ust. 4 u.s.g., w toku prac nad projektem uchwały budżetowej nie można usuwać lub zmieniać w stopniu istotnym zadań wybranych w ramach budżetu obywatelskiego, co oznacza zakaz przeznaczania środków przeznaczonych na zadania wybrane w procedurze budżetu obywatelskiego na inne cele (wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Rzeszowie z dnia 10 września 2020 r. I SA/Rz 438/20, LEX nr 3060905).
6. W świetle art. 258 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r., poz. 869 z późn. zm.) kompetencje te mogą być realizowane w normalnych okolicznościach przez organ wykonawczy, o ile rada gminy lub powiatu (sejmik województwa) udzieli stosownego upoważnienia.

**Rząd i Samorząd wspólnie
przeciw COVID-19**

Wiele z działań podejmowanych przez rząd i samorząd w walce z pandemią nie byłoby skutecznych, gdyby nie ścisła współpraca i częste kontakty obu stron. Na tym polu walki trzeba działać wspólnie, dlatego chociażby stałym elementem posiedzeń Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego stała się realizacja Narodowego Programu Szczepień i dyskusja nad tym w jaki sposób usprawnić ten proces. Jednym z efektów tych działań jest pomoc potrzebującym w dotarciu do punktu szczepień. Samorząd włączył się w akcję informacyjną na temat szczepień. Rząd natomiast dofinansuje gminom zorganizowanie specjalnego transportu z domu pacjenta do punktu szczepień. Po zaszczepieniu, osoba potrzebująca zostanie odwieziona do swojego miejsca zamieszkania. Chęć skorzystania z transportu można zgłosić bezpośrednio w punkcie szczepień lub za pośrednictwem specjalnego numeru telefonu, który jest obsługiwany przez poszczególne gminy.

O pomoc mogą ubiegać się:

- osoby niepełnosprawne, które posiadają aktualne orzeczenie o niepełnosprawności (w stopniu znacznym o kodzie R lub N) lub odpowiednio I grupę z ww. schorzeniami;
- osoby, które mają obiektywne i niemożliwe do przezwyciężenia we własnym zakresie trudności w samodzielnym dotarciu do najbliższego punktu szczepień - w przypadku miast poniżej 100 tys. osób, gmin miejsko-wiejskich oraz wiejskich;
- osoby powyżej 70. roku życia, które mają obiektywne i niemożliwe do przezwyciężenia we własnym zakresie trudności w samodzielnym dotarciu do najbliższego punktu szczepień - w przypadku miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

Na pomoc osobom potrzebującym ruszyli strażacy, którzy dowieźli do punktów szczepień już 4 tysiące osób. Z takiej pomocy mogą skorzystać osoby z ograniczoną mobilnością. Transport jest realizowany przez strażaków we współpracy z lokalnym samorządem i punktami szczepień.

Akcja #SzczepimySię

Podczas pandemii warto korzystać ze sprawdzonych i rzetelnych informacji. W sieci pojawia wiele przekłamań, półprawd i tzw. „fake news”, czyli nieprawdziwych, zmyślonych informacji na temat wirusa choroby COVID-19, a także obrony przed nim. Z tego powodu rząd przygotował stronę internetową poświęconą Narodowemu Programowi Szczepień: www.gov.pl/web/szczepimysie.

Dzięki tej stronie możemy na przykład w prosty sposób sprawdzić, gdzie najbliższe naszego miejsca zamieszkania znajduje się punkt szczepień, wyszukując konkretnego punktu na mapie lub wybierając z listy województw. Strona oferuje również możliwość zgłoszenia chęci zaszczepienia się przeciw COVID-19 przez formularz online. Wystarczy wypełnić prostą ankietę, w której należy podać podstawowe dane, takie jak imię nazwisko, PESEL i adres mailowy. Kiedy zgłoszenie zostanie przyjęte

otrzymamy informację zwrotną na podany przez nas adres, należy wówczas potwierdzić swoje zgłoszenie. Kiedy ruszy rejestracja na szczepienia dla naszej grupy, otrzymamy wiadomość mailową z informacją, że zostało już wystawione e-skierowanie na szczepienie. Wtedy możemy się zarejestrować na konkretny termin w punkcie wykonującym szczepienia. Systematycznie otwierana jest także rejestracja dla kolejnych grup osób. Innym zagrożeniem jakie pojawiło się podczas pandemii są oszuści, którzy podszywając się pod instytucje rządowe bądź placówki medyczne próbują wyłudzić dane osobowe lub pieniądze. By temu przeciwdziałać powstała specjalna zakładka:

<https://www.gov.pl/web/zweryfikuj-numer/weryfikacja>,

w jednym miejscu znajdziemy wszystkie numery telefonu, które są nam potrzebne by uzyskać informacje o programach związanych ze szczepieniami, dzięki tej stronie można również zweryfikować numer dzwoniący do nas lub dowiedzieć się czy nie kontaktują się z nami potencjalni oszuści. W ramach Narodowego Programu Szczepień, do 22 marca br. mimo trudności ze strony koncernów farmaceutycznych wykonano 3 mln 600 tys. zastrzyków w ponad 6 tys. punktach szczepień przeciw COVID-19 w całym kraju.

#SZCZEPIMYSIĘ**ZGŁOSZENIA**[WWW.GOV.PL/SZCZEPIMYSIE](https://www.gov.pl/web/szczepimysie)